

УДК 338.43:637.5

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ АГРАРНОГО СЕКТОРА**Н. Г. Грибан**Житомирський національний агроекологічний університет
вул. Старий бульвар, 7, м. Житомир, 10008, Україна. E-mail: nataggn@mail.ru

Висвітлено сучасний стан розвитку м'ясопереробної галузі, оскільки вона є однією з провідних у ринковій системі господарювання. Розглянуті аспекти функціонування м'ясопереробних підприємств та виділено проблеми формування їх сировинної бази оскільки, в м'ясопереробній галузі відсутня системність, комплексні програми державної підтримки товаровиробників, недостатність матеріально-технічних ресурсів, слабка дієвість заходів щодо захисту внутрішнього ринку від експансії імпортованих продуктів тваринного походження. Установлено, що основне завдання м'ясопереробної галузі та її головне функціональне призначення полягають у забезпеченні потреб населення в м'ясі та м'ясних продуктах. Установлено, що основними причинами зниження виробництва м'яса є скорочення поголів'я великої рогатої худоби і свиней, не виправдані майбутні очікування цін і доходів від виробництва та реалізації м'ясної продукції, відсутність державної підтримки тощо. Запропоновані заходи для стабільного розвитку м'ясопереробної галузі та її функціонування на сучасному продовольчому ринку України передбачають: удосконалення механізму економічних відносин, який має забезпечувати дотримання закону; впровадження державної підтримки виробників продукції тваринництва; заохочення працівників для покращення трудової активності; спрощення податкового, дотаційного та кредитного механізмів; оновлення матеріально-технічних ресурсів та запровадження сучасної системи стратегічного управління переробними підприємствами аграрного сектора.

Ключові слова: м'ясопереробна галузь, переробні підприємства, продовольчий ринок, аграрний сектор, сировина.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МЯСОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ АГРАРНОГО СЕКТОРА**Н. Г. Грибан**Житомирский национальный агроэкологический университет
ул. Старый бульвар, 7, г. Житомир, 7, Украина, 10008. E-mail: nataggn@mail.ru

Рассматриваются современное состояние и основные тенденции развития мясоперерабатывающей отрасли, поскольку она является одной из ведущих в рыночной системе хозяйствования. Рассмотрены аспекты функционирования мясоперерабатывающих предприятий и выделены проблемы формирования их сырьевой базы, поскольку в мясоперерабатывающей отрасли отсутствует системность, комплексные программы государственной поддержки товаропроизводителей, недостаточность материально-технических ресурсов, слабая действенность мер по защите внутреннего рынка от экспансии импортных продуктов животного происхождения. Установлено, что основная задача мясоперерабатывающей отрасли и ее главное функциональное назначение состоит в обеспечении потребностей населения в мясе и мясных продуктах. Установлено, что основными причинами снижения производства мяса является сокращение поголовья большого рогатого скота и свиней, неоправданные будущие ожидания цен и доходов от производства и реализации мясной продукции, отсутствие государственной поддержки и т.д. Предложенные меры для стабильного развития мясоперерабатывающей отрасли и ее функционирования на современном продовольственном рынке Украины предусматривают: совершенствование механизма экономических отношений, которое должно обеспечивать соблюдение закона, внедрение государственной поддержки производителей продукции животноводства; поощрения работников для улучшения трудовой активности; упрощение налогового, дотационного и кредитного механизмов; обновление материально-технических ресурсов и внедрение современной системы стратегического управления перерабатывающими предприятиями аграрного сектора.

Ключевые слова: мясоперерабатывающая отрасль, перерабатывающие предприятия, продовольственный рынок, аграрный сектор, сырье.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Виробництво м'ясопродуктів у різних країнах світу завжди було і залишається одним із пріоритетних напрямів забезпечення продовольчого ринку. Ситуація на ринку м'яса та м'ясопродуктів постійно відстежується й аналізується, оскільки завжди є актуальною. Сутність м'ясопереробної галузі полягає у збалансованому та взаємопов'язаному функціонуванні різних галузей системи виробництва, переробки та реалізації м'ясної продукції, що забезпечує потреби населення в м'ясі та продуктах його переробки.

На сучасному етапі діяльність м'ясопереробних підприємств ускладнюється недостатністю якісної сировини, відсутністю збалансованої системи матеріально-технічного забезпечення, потенційним зрос-

танням цін на енергоресурси, посиленням конкуренції з боку імпортованої продукції, відсутністю стратегічного управління як одного з найефективніших і прогресивних засобів управління підприємством, що в підсумку призводить до скорочення обсягів виробництва продукції та зростання її собівартості. Розв'язання завдань підвищення ефективності м'ясопереробної промисловості вимагає, в першу чергу, негайного адаптування всіх учасників продовольчого комплексу до мінливих умов ринкового середовища. Вищезазначене обумовлює потребу вивчення проблем та перспектив розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку м'ясопереробної галузі та їх ви-

рішенням займалися В.В. Аронова, О.В. Богданюк, С.О. Вовк, С.А. Воробйова, В.М. Гончаров, Р.В. Логоша, П.М. Макаренко, Л.Ю. Мельник, В.М. Микитюк, Р.І. Олексенко, І.А. Оносова, В.М. Пасічний, І.В. Свиноус, Г.М. Тарасюк та інші, які досліджують різні аспекти відродження та становлення цієї галузі але в практичному і методичному аспекті дана проблема залишається недостатньо вивченою.

Від рівня розвитку м'ясопереробної галузі залежить фінансово-економічний стан сільськогосподарських підприємств, котрі вирощують худобу і птицю, м'ясопереробних підприємств, а отже, надійне забезпечення населення країни м'ясом і м'ясопродуктами для задоволення фізіологічних потреб людини. При цьому м'ясопереробна галузь країни вирішує важливі народногосподарські завдання: по-перше, виробництво м'яса як високобілкового продукту; по-друге, забезпечення трудової зайнятості населення і, по-третє, є складовою економіки країни [1].

П.С. Березівський зауважує, що м'ясопродуктова галузь є однією з найважливіших продуктових вертикалей з виробництва і переробки продукції тваринництва. Головне функціональне призначення галузі – забезпечення потреб населення в м'ясі та м'ясних продуктах. Він становить доволі складну виробничо-організаційну структуру, між окремими елементами якої є тісна взаємозалежність: не можна збільшити споживання м'яса та м'ясопродуктів до раціонального рівня без наявності високопродуктивних м'ясних порід, їх повноцінної годівлі, доведення поголів'я до високо вагових кондицій при знятті з відгодівлі та забезпечення повної переробки живої ваги, а також добре організованої оптової та роздрібної торгівлі [2].

Зважаючи на ствердження О.В. Богданюка та І.В. Шовкова [3], Україна має всі потенційні можливості для розвитку тваринництва, тому головним завданням м'ясопереробної галузі має бути забезпечення внутрішньої потреби держави високоякісною, доступною за ціною м'ясною продукцією виключно за рахунок власного виробництва. Зменшення виробництва м'яса і м'ясопродуктів є наслідком незадовільного функціонування продуктової вертикалі та непродуманої стратегії розвитку галузі, яка включає: оцінку потенціалу тваринництва й аналітичне обґрунтування резервів його поліпшення; створення ефективної мережі заготівлі та збуту продукції з урахуванням потреб споживачів. Аналізуючи дану проблему, можна погодитись з думкою Р.В. Логоша [4], який зазначає, що основними причинами зниження виробництва м'яса можна визначити такі: відсутність мотивації у виробників м'ясної продукції, невиправдані майбутні очікування цін і доходів від виробництва та реалізації м'ясної продукції, низький рівень державної підтримки й складний процес сертифікації м'ясної продукції при експортній діяльності. Слушною і є позиція М.В. Зубця [5] про те, що найбільш суттєвішими проблемами тваринництва є значне скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин (у 2–8 разів), значне зростання собівартості і зниження рентабельності виробництва продукції тваринництва.

Враховуючи досвід розвитку тваринництва в регіонах України, за сучасних умов господарювання Інститутом аграрної економіки були розроблені рекомендації щодо формування спеціалізованих сільськогосподарських підприємств із виробництва продукції тваринництва та обґрунтування раціональних розмірів ферм і комплексів [6]. У рекомендаціях чітко зазначені параметри, за яких можливо досягти ефективного ведення тваринницьких галузей. Однак, донині ці рекомендації не знайшли свого широкого впровадження в м'ясопереробній галузі.

На сьогодні з усіх галузей тваринницького комплексу найкращу динаміку демонструє птицеводство. У структурі валової продукції сільськогосподарства воно формує 15 % від загального обсягу продукції і понад 42 % продукції тваринництва [7]. Водночас ця галузь характеризується найбільш прибутковою. Зважаючи на низьку купівельну спроможність населення України м'ясо курятини смакує найбільше. У свинарстві, попри постійні коливання поголів'я, проглядаються позитивні зміни. Зростання виробництва забезпечується збільшенням кількості високотоварних комплексів, які мають власну кормову базу. Це дозволяє витіснити імпортерів та нарощувати експорт. Свинарі серйозно наростили свою частку на внутрішньому ринку, завдяки чому впродовж двох останніх років знизився імпорт усіх видів м'яса. Виробництво яловичини має не таку позитивну динаміку, а навпаки, з кожним роком воно знижується, як і споживання цього виду м'яса населенням. Споживання м'яса птиці українцями становить 50,8 %, свинини – 29,3 %, яловичини – 14,7 %. Тобто українці споживають яловичини удвічі менше, ніж свинини, і в 3,5 разів менше, ніж м'яса птиці [7]. Як зазначають фахівці, яловичина й телятина переважно йде на експорт, а в Україні споживається частіше у вигляді консервів і морожених напівфабрикатів [8]. Особливих перспектив у плані зміни такого співвідношення, яке відбиває бідність більшості населення, не простежується.

Країни, які мають значно вищий рівень життя, певні культурні традиції, вживають м'яса значно більше. Якщо раніше Україна була експортером свинини у рамках Радянського Союзу, зараз наша держава – імпортер. Споживання понад 30 кг м'яса на душу населення в Україні було нормою, сьогодні ця цифра знизилась у рази [7].

Однією з провідних компаній світу у виробництві м'ясної продукції вважається IBP Inc (Tyson Foods) – раніше відома як виробник яловичини, а в даний час як виробник свіжого м'яса. Американська компанія, заснована в Південній Дакоті (США) та є другим за величиною продавцем курятини, яловичини і свинини в світі. Вона щорічно експортує великий відсоток яловичини зі Сполучених Штатів. Tyson Foods названа другою за величиною компанією з виробництва продуктів харчування зі списку Fortune 500. Найбільший виробник м'яса в світі, і відповідно до Forbes однією із 100 найбільших компаній в Сполучених Штатах. IBP Inc (Tyson Foods) виробляє широкий спектр продуктів тваринного походження та готової продукції на 123 заводах харчової промисловості. Компанія налічує близько 107 000 співробітників, які працюють у більш ніж 300 об'єктах в Сполучених Штатах і в усьому світі [9].

Також досить відомою є компанія Aztech Investments Pty Ltd, яка знаходиться в австралійському штаті Західна Австралія. Вона є однією з найбільших сільськогосподарських компаній з переробки продуктів тваринництва та їх експорту в Австралії. Aztech пишається своєю репутацією в усьому світі та бере участь у всіх сферах виробничо-збутової діяльності. З незалежними правами експорту, продукція цієї компанії експортується в Північну Америку, Південну Америку, Східну Європу, Південно-Східну Азію, Африку, Океанію, Середній Схід, Східну Азію, Західну Європу, Північну Європу [10].

Аналіз літературних джерел показав, що м'ясопереробна галузь становить базис продовольчого комплексу України, але нині вона має низку невіршених проблем, пов'язаних з відсутністю державної підтримки, не продуманою стратегією розвитку галузі, зниженням рентабельності виробництва продукції тваринництва тощо.

Метою статті є аналіз проблем розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектора та вивчення аспектів їх вирішення.

МАТЕРІАЛИ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ.

М'ясопереробна галузь аграрного сектора являє собою складну виробничо-економічну систему, що формується під впливом політичних, економічних, соціальних, демографічних, організаційно-правових, науково-технічних та природних чинників.

З-посеред багатьох виробників м'ясопродуктів, виділено 10 найбільших компаній України. До першої десятки входять м'ясокомбінати – ТОВ “Дружба народів” (входить до групи “Миронівський хлібопродукт”), ТОВ “Глобинський м'ясокомбінат”, М'ясна фабрика “Фаворит”, М'ясокомбінат “Ятрань”, ВАТ “Кременчукм'ясо”, Горлівський м'ясокомбінат, Луганський м'ясокомбінат, м'ясокомбінат “Ювілейний”, Володимир-Волинська птахофабрика, Український бекон. ТОВ “Житомирський м'ясокомбінат” посідає 14 місце серед найбільших м'ясопереробників країни.

Вивчення досвіду функціонування великих м'ясопереробних підприємств України показує, що ринок м'ясопродуктів консолідується. Великі виробники створюють вертикально інтегровані структури, охоплюючи весь цикл виробництва і реалізації м'ясопродуктів – від вирощування худоби до роздрібного продажу. Процес консолідації активів найбільших виробників завершиться тим, що середні та малі переробні підприємства можуть банкрутувати, не витримавши конкуренції на ринку.

Важливим чинником конкурентної боротьби на ринку м'ясної продукції є переобладнання підприємств. Вжити можуть лише ті підприємства, що вкладають значні кошти у розширення виробництва, удосконалення технології вирощування, переробки і реалізації продукції та запровадження стратегічного управління.

На наш погляд середні та малі м'ясопереробні підприємства, які застосовують стратегічне управління можуть мати переваги перед великим виробниками м'ясної продукції за рахунок гнучкості своєї діяльності, швидше реагуючи на потреби ринку, змінюючи “неходовий” товар на нову продукцію.

Для ринку продукції м'ясопереробної промисловості Житомирської області характерним є високий рівень конкуренції. Провідними виробниками м'ясопереробної промисловості за підсумками 2011 року є ТОВ “Житомирський м'ясокомбінат”, ТОВ “Екопродукт” Житомирський р-н, ПАТ “Бердичівський м'ясокомбінат”, ТОВ “Овручм'ясо”, ПАТ “Новоград-Волинський м'ясокомбінат”. Кожне шосте підприємство виробляє свіже, охолоджене, заморожене м'ясо та м'ясні продукти і ковбаси.

Серед виявлених проблем сьогодення, які стримують розвиток м'ясопереробної галузі є: відсутність системної, комплексної програми державної підтримки товаровиробників; недостатність матеріально-технічних ресурсів; слабка дієвість заходів щодо захисту внутрішнього ринку від експансії імпортованих продуктів тваринного походження. Дослідженнями встановлено, що вітчизняний ринок м'ясної сировини нестабільний. Основними його тенденціями є скорочення обсягів виробництва основних видів та зміна структури на користь дешевших видів м'яса (птиці); часта зміна цінних тенденцій.

Наразі м'ясопереробна галузь становить базис продовольчого комплексу країни але вона знаходиться в досить складних умовах. Низький попит на м'ясну продукцію призводить до адекватного рівня попиту на м'ясну сировину, яка є збитковою. Думки великих та малих виробників стосовно причин і шляхів вирішення існуючої проблеми розділяються. Перші нарікають на відсутність державної підтримки. Середні та невеликі агроформування, прагнуть стабільності цін на ринку та просять не заважати державі їм розвиватися. Вони не можуть планувати нарощення поголів'я, вкладати великі кошти у технології та утримання, коли невідомо, що буде завтра.

Сировиною для виготовлення м'ясних продуктів є худоба та птиця, яку переробні підприємства закупають у товаровиробників. Завданням останніх при вирощуванні худоби на м'ясо є організація цього процесу на такому рівні, який би забезпечував рентабельне ведення цієї галузі.

На економічні показники виробництва м'яса суттєвий вплив має якість вирощеної худоби, яка обумовлює рівень цін при реалізації її переробними підприємствами. Визначення категорій вгодованості худоби і птиці та порядок їх реалізації на м'ясопереробні підприємства викладені в нормативних документах, дотримання яких дає можливість в конкретних умовах досягти максимального рівня реалізаційних цін на худобу і птицю, а відповідно підвищувати ефективність цієї галузі.

Щодо закупівельної спроможності населення, то в Україні існує складна соціально-економічна ситуація, зумовлена економічною, соціальною й політичною нестабільністю, порушенням економічних зв'язків, спадом виробництва, інфляцією, що призвело до зниження рівня платоспроможності населення і, відповідно, попиту на виробництво сільськогосподарської продукції, зокрема м'ясної.

Протягом останніх років в Житомирській області спостерігається тенденція до зменшення обсягів закупівлі худоби та птиці (у живій вазі) м'ясопереробними підприємствами. Загальне скорочення у 2011 р. проти 2007 р. склало 16,1 тис. т.

найменше його було закуплено у 2009 р. – 17,8 тис. т. Ця ситуація обумовлена скороченням у 2,8 рази закупівлі великої рогатої худоби. Покращанню стану сприяло зростання у 1,7 рази закупівлі свиней. Зменшення закупівлі ВРХ та збільшення закупівлі

свиней призвело до значних структурних змін: частка ВРХ зменшилась з 79,8 у 2007 р. до 51,8 % у 2011 р., а свиней, навпаки, збільшилась з 13,6 до 43,5 % (табл. 1).

Таблиця 1 – Закупівля худоби та птиці (у живій вазі) переробними підприємствами Житомирської області у 2007–2011рр., тис. т

Показник	Роки					Зміна показників	
	2007	2008	2009	2010	2011	2011 до 2007, +,-	2011 до 2010, %
Худоба та птиця (у живій вазі) – всього у т. ч.	35,2	28,9	17,8	19,9	19,1	-16,1	96,0
ВРХ	28,1	22,4	12,3	12,4	9,9	-18,2	79,9
Свиней	4,8	4,9	4,3	6,2	8,3	+3,5	133,9
Птиці	-	-	0,0	0,0	0,0	-	-

Катастрофічне скорочення поголів'я ВРХ і свиней на Житомирщині призвело до дефіциту сировини на м'ясопереробних підприємствах.

Причиною такого стану була низька рентабельність виробництва м'яса, зумовлена низькими закупівельними цінами переробних підприємств і високою собівартістю виробництва.

Протягом останніх п'яти років спостерігалась тенденція до зростання цін на продукцію тваринництва. З 2007 р. по 2011 р. ціни на худобу зросли у 1,8 рази, а на свинину у 1,6 разів. Найбільше ціни зросли на ВРХ майже у 2 рази (табл. 2).

Тваринництво в Житомирській області є капіталомістким і ризиковим сектором сільського господарства.

Велика частина переробних підприємств цього сектору є збитковими або низькорентабельними, в зв'язку з тим, що фактичні ціни на реалізацію худоби, в більшості випадків, не покривають витрат на виробництво.

Враховування цього фактора особливо важливе при визначенні специфіки підприємства, для вирішення завдань щодо зниження собівартості продукції, зокрема, транспортних витрат, які залежать від наявності поблизу сільськогосподарських підприємств приймальних пунктів, переробних підприємств, великих міст.

Таблиця 2 – Середні ціни реалізації м'ясної продукції переробним підприємствам, тис. грн

Показник	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Худоба та птиця (у живій вазі) у т.ч.	6746,9	9916,1	10222,7	10381,8	12321,9
ВРХ	5952,9	9491,9	8101,2	9238,5	11783,2
Свині	8805,4	12049,4	17114,2	14248,3	13981,2

Досвід країн із розвинутою м'ясопереробною галуззю показує, що найкращих результатів можна досягти при замкненому циклі утримання та відгодівлі тварин і з власним виробництвом кормів. У цьому випадку всі економічні переваги – як короткострокові, так і стратегічні – залишаються у сільськогосподарського підприємства та працюють на збільшення прибутку м'ясопереробного комплексу.

Аналітики ФАО (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН, від англ. Food and Agriculture Organization, FAO) прогнозують протягом наступних 10 років поступове зростання світового споживання м'яса і м'ясопродуктів. Серед головних причин виділяють збільшення чисельності населення планети та економічний розвиток. Світовому виробництву м'яса прогнозується зростання до 328 млн т, а річний приріст виробництва пташиного м'яса, за прогнозами експертів, перевищить показники яловичини, свинини і баранини. Світовим лідером на ринку м'яса, на думку тих же експертів, стане Бразилія, підвищивши свою частку в світовому експорті до 64% [11].

На нинішньому етапі, враховуючи всі негативні наслідки світової кризи, можна зробити припущення, що незначне перевищення виробництва м'яса над попитом та можливостями імпортерів спричинить дисбаланс на світовому ринку м'ясопродуктів, який на нашу думку, буде викликаний впливом багатьох фінансово-економічних факторів у галузях птахівництва, свинарства й м'ясного скотарства, що, у свою чергу, вплине і на підприємства м'ясопереробної галузі, кількість яких вже значно скоротилася під час кризи.

Переробні підприємства, перш за все, не відчувають стабільності та підтримки з боку держави, не прогнозована цінова політика, нерозвинений експортний потенціал, і як наслідок, відсутність ринків збуту тощо. Усе це вкрай негативно позначається на галузі. Інвестори бояться вкладати кошти, адже не мають впевненості у завтрашньому дні. Якщо птахівництво і свинарство з урахуванням специфіки ви-

робництва є більш-менш привабливими для інвестицій, так як за короткий час можна не лише повернути вкладені кошти, а й одержати прибутки, то скотарством займатися беруться не всі, адже це тривалий процес, який займає 5–6 років, постійних затрат часу та фінансів.

Проведені нами соціологічні дослідження серед керівників та менеджерів м'ясопереробних підприємств дозволили встановити, що основними проблемами м'ясопереробних підприємств є: нестабіль-

ність закупівельних цін на продукцію тваринництва, скорочення поголів'я худоби та птиці, скорочення експорту м'ясної продукції через відмінності в контролі безпеки і якості сировини в Україні, Росії, ЄС, недосконалість податкового механізму, недостатність державної підтримки, погіршення забезпеченості господарств матеріально-технічними ресурсами, зниження трудової активності працівників в зв'язку з низькою оплатою праці, різкий спад та платоспроможність населення (рис. 1).

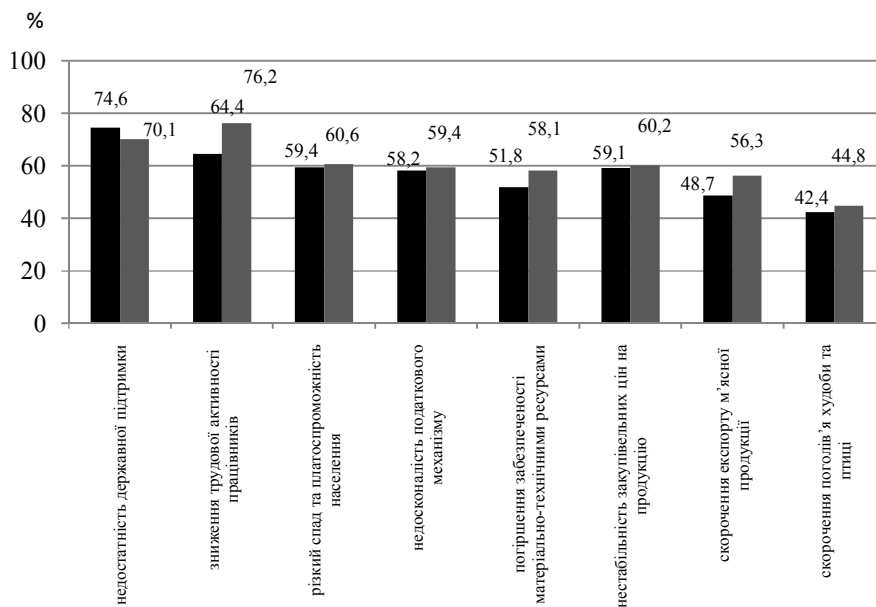

Рисунок 1 – Чинники, які стримують розвиток м'ясопереробної галузі аграрного сектора

Ще однією з причин незадовільного стану розвитку м'ясопереробної галузі в Житомирській області є те, що керівники та власники не приділяють достатньої уваги внутрішнім чинникам розвитку підприємства, не використовують в повному обсязі стратегічне управління. Результати соціологічного опитування серед керівників підприємств Житомирської області показали, що керівники оцінюють рівень стратегічного управління на своїх підприємствах як середній і нижче середнього. Серед чинників впливу на розвиток підприємства на перше місце ставлять чинники макросередовища, в той час як внутрішні чинники, згідно даних анкетування, займають другорядні місця. Це свідчить про недостатнє розуміння керівництвом суті і ступеня важливості стратегічного управління. Аналіз досліджень запровадженого стратегічного управління на більшості підприємств є незадовільним, основна увага приділяється лише маркетинговій стратегії. Керівники, при складанні планів, не приділяють достатньої уваги організаційно-управлінській складовій розвитку потенціалу підприємства, системі управління персоналом, формуванню позитивного іміджу і бренду підприємства.

Вирішення проблем м'ясної галузі передбачає: удосконалення механізму економічних відносин, який має забезпечувати дотримання закону вартості при формуванні цінової політики; впровадження

державної підтримки, у тому числі за рахунок державного бюджету на розвиток тваринництва; заохочення працівників для покращання трудової активності; спрощення податкового, дотаційного та кредитного механізмів; оновлення матеріально-технічних ресурсів.

ВИСНОВКИ. Для забезпечення стабільного розвитку м'ясопереробної галузі та її функціонування на сучасному продовольчому ринку одним з першочергових завдань є розробка методології, яка має поєднувати як специфіку функціонування продовольчого комплексу в цілому, так і специфічний інструментарій маркетингового управління та прогнозування галузі. При цьому має здійснитися суттєве переозброєння виробничих фондів м'ясопереробних підприємств, що дозволить в майбутньому підвищити продуктивність праці та вивести стандарти їх продукції на новий якісний рівень. Важливе місце в діяльності м'ясопереробних підприємств має посідати розвиток та удосконалення стратегічного управління, яке дасть змогу малим та середнім виробникам мати переваги перед великими підприємствами м'ясної продукції за рахунок гнучкості своєї діяльності.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на удосконалення стратегічного управління м'ясопереробної галузі, як одного із найефективніших засобів перспективного розвитку переробних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жерноклеєв Н.Н. Организационно-экономические основы комплексного развития районного АПК (на примере Харьковской области): монография. – Х.: ФЛП Либуркина Л.М., 2007. – 232 с.
2. Березівський П.С. Організація, прогнозування та планування АПК: навч. Посібник / П.С. Березівський. – Л.: Магнолія Плюс, Видавець СПД ФО В.М. Піча, 2006. – 443 с.
3. Основні напрями розвитку м'ясопродуктового підкомплексу / О.В. Богданюк, І.В. Шовкова // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 44–47.
4. Логоша Р.В. Аналіз сучасного стану експорту м'ясної продукції // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 120–124.
5. Стратегія розвитку м'ясного скотарства в Україні у контексті національної продовольчої безпеки / М.В. Зубець, І.В. Гузев. – Укр. акад. аграр. наук, Ін-т розведення і генетики тварин. – К.: Аграрна наука, 2005. – 176 с.

6. Методичні рекомендації щодо формування спеціалізованих сільськогосподарських підприємств з виробництва продукції тваринництва та обґрунтування раціональних розмірів ферм і комплексів / В.Я. Месель-Веселяк, О.В. Мазуренко, П.В. Щепієнко та ін.; за ред. В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2007. – С. 65.
7. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – 2012. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.
8. Кабаш Н. Консерви втрачають покупця. – Режим доступу: <http://news.finance.ua> – Заголовок з екрану.
9. Australian exporters [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.australianexporters.net>. – Заголовок з екрану.
10. Aztech groups of companies [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.aztechinv.com.au>
11. Food and Agriculture Organization, FAO [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://economics.unian.net>. – Заголовок з екрану.

DIFFICULTIES AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF MEAT-PROCESSING INDUSTRY OF AGRICULTURAL SECTOR

N. Gryban

Zhytomyr National Agroecological University
vul. Staryy Boulevard, 7, Zhytomyr, 10008, Ukraine. E-mail: nataggn@mail.ru

The article deals with the current situation in the meat industry, because it is one of the leading branches in the market economic system. The aspects of functioning meat processing enterprises are considered and the problems of forming their raw material base are determined because, the problems are resulting from absence of systematic organization, comprehensive state support of producers, lack of material and technical supply, weak effectiveness of measures to protect the domestic market from the expansion of imports of animal products. It is established that the main task of the meat industry and its main functional assignment is to provide the needs of the population in meat and meat products. It was ascertained that reducing the number of cattle and pigs, unreasonable expectations of future prices and incomes from the production and sale of meat products, the lack of state support, etc. are recognized to be the main causes of decrease in meat production. The measures proposed in the article for sustainable development of the meat industry and its functioning in the modern food market environment of Ukraine include: improvement of economic relations, which implies the law observance ensuring; the introduction of state support for producers of animal products; encouraging employees to improve work activity; simplifying tax, subsidy and credit mechanism; update on material and technical resources and the introduction of modern strategic management system of processing enterprises in the agricultural sector.

Key words: meat industry, processing enterprises, food market, agriculture sector, raw materials.

REFERENCES

1. Zhernokleev, N.N. (2007), *Organizatsionno-ekonomicheskie osnovy kompleksnogo razvitiya rayonnogo APK (na primere Kharkovskoi oblasti)* [Organizational and Economic Fundamentals of Comprehensive Development of District Agriculture Sector (on the basis of Kharkiv region)]: Monograph, FLP Lyburkina L. M., Kharkiv, Ukraine.
2. Berezivskyy, P.S. (2006), *Organizatsiya, prognozuvannya ta planuvannya APK* [Organization, Forecasting and Planning of Agriculture Sector]: Tutorial, 2nd ed., Magnolia Plus Publisher SPD FO V.M. Picha, Lviv, Ukraine.
3. Bohdanyuk, O.V., Shovkova, I.V. (2012), "The Main Development Directions of Meat Sector" *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 44–47, Kyiv, Ukraine.
4. Lohosha, P.V. (2009), "Analysis of the Current State of Meat Products Export", *Ekonomika APK*, no. 10, pp. 120–124, Kyiv, Ukraine.
5. Zubets, M.V., Guzev, I.V. (2005), *Strategiya rozvytku myasnogo skotarstva v Ukraini u konteksti natsionalnoi prodovolchoi bezpeky* [Strategy of Cattle Breeding Development in Ukraine in the Context of National Food Security], Ukrainian Academy of Agrar-

ian Sciences, Institute of Animal Breeding and Genetics, Agricultural Science. Kyiv, Ukraine.

6. Mesel-Veselyak, V.Y., Mazurenko, O.V., Shchepiyenko, P.V. et al. (2007), *Metodychni rekomendatsii shchodo formuvannya spetsializovannykh silskogospodarskykh pidpryemstv z vyrobnytstva produktii tvarynystva ta obgruntuвання ratsionalnykh rozmiriv ferm i kompleksiv* [Guidelines for the Formation of Specialized Farms with Livestock Production and Rational Justification for the Size of Farms and Complexes], ed. by V.Y. Mesel-Veselyak, SC "Institute of Agrarian Economy," Kyiv, Ukraine.

7. "State Statistics Committee of Ukraine. Official website" (2012), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Kabash, N. "Preserved Food Lose the Buyer", available at: <http://news.finance.ua>

9. "Australian Exporters", available at: <http://www.australianexporters.net>

10. "Aztech groups of companies", available at: <http://www.aztechinv.com.au>

11. "Food and Agriculture Organization, FAO", available at: <http://economics.unian.net>

Стаття надійшла 24.01.2013.

